

Висновки

За результатами польових досліджень встановлено, що застосування мікробіологічного добрива «Байкал ЕМ-1У» та його поєднання із бактеріями *Rhizobium phaseoli* штаму 700 в ґрунтово-кліматичних умовах Тернопільської області значніше підвищують продуктивність квасолі сорту Надія, ніж її окрема моноінокуляція ризобіями.

Отримані дані дозволяють пропонувати передпосівну обробку насіння квасолі бактеріями *Rhizobium phaseoli* штаму 700 із одночасним застосуванням ЕМ-добрива «Байкал ЕМ-1У», як високоефективний елемент технології вирощування культури, що знижує ймовірні ризики низької ефективності інокуляції.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Василенко Н. В. Вплив комбінованого застосування інокуляції та добрива «Байкал ЕМ-1У» на квасолі звичайну / Н. В. Василенко, О. В. Катренич, Н. Ю. Кернична, О. Б. Конончук // Екологічні проблеми сільськогосподарського виробництва : матеріали V всеукр. науково-практич. конф. молодих учених (Яремче, 21-24 черв. 2011 р.). – К. : Інститут агроекології і природокористування НААНУ, 2011. – С. 156-157.
2. Голодна А. В. Шляхи підвищення продуктивності квасолі в умовах північного лісостепу / А. В. Голодна, В. Ф. Камінський, Д. С. Шляхтуров // Корми і кормовиробництво. – Вінниця : ТОВ ПЦ «Енозіс», 2004. – Вип. 53. – С. 63-73.
3. Грицаєнко З. М. Методи біологічних та агрохімічних досліджень рослин і ґрунту / З. М. Грицаєнко, А. О. Грицаєнко, В. П. Карпенко. – К. : ЗАТ «Нічлава», 2003. – 316, [4] с.
4. Камінський В. Ф. Значення погодно-кліматичних умов у виробництві зернобобових культур в Україні / В. Ф. Камінський, А. В. Голодна, С. А. Гресь // Корми і кормовиробництво. – Вінниця : ТОВ ПЦ «Енозіс», 2004. – Вип. 53. – С. 38-48.
5. Конончук О. Б. Вплив мікробіологічного препарату «Байкал ЕМ-1У» на деякі фізіолого-біохімічні показники і продуктивність квасолі звичайної (*Phaseolus vulgaris* L.) / О. Б. Конончук, К. М. Векірчик, О. С. Троцька // Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Сер. Біологія. – Тернопіль, 2007. – № 1 (31). – С. 72-80.
6. Крутило Д. В. Реакція сортів квасолі на інокуляцію *Rhizobium phaseoli* за наявності в ґрунті численної популяції ризобій / Д. В. Крутило // Корми і кормовиробництво. – Вінниця : ФОП Данилюк В.Г., 2008. – Вип. 61. – С. 78-83.
7. Лихочвор В. В. Рослинництво: технологія вирощування сільськогосподарських культур: навч. посіб. для студ. аграрних закладів освіти / В. В. Лихочвор. – К. : Центр навч. літ., 2004. – 808 с.
8. Шаблин П. А. Эффективные микроорганизмы – надежда планеты / П. А. Шаблин. – Москва – Улан-Удэ: ООО «ЭМ-центр», ПО «ЭМ-кооперация», 2000. – 34 с.
9. Niga T. Kyusei nature farming: [Електронний ресурс] / Teruo Niga. – Режим доступу: http://www.lindros.co.za/kyusei_nature_farming.htm. Перевірено 11.01.2012.

Кернична Т.

Науковий керівник – проф. Кваша В.І.

**БІОЛОГІЯ ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДНЯКА
ПЕСЦЯ (*ALOPEX LAGORUS*) РІЗНИХ СТАТЕЙ У ПРИВАТНОМУ
ГОСПОДАРСТВІ
СМТ. В. БЕРЕЗОВИЦЯ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ**

Актуальність теми – полягає у вивченні міжстатевої особливості песців в умовах приватних звіроферм Західного Поділля на фоні повноцінного живлення.

Мета дослідження – встановити особливості міжстатевого хутроформування, його якості і інтенсивності росту, морфометрії внутрішніх органів, вміст важких металів у печінці та інтенсивності вирощування молодняка песця.

Новизна роботи. Уперше на самцях і самках молодняка песця в умовах кліткового утримання вивчено морфометричні і біохімічні особливості їх організму та якості хутра і хутроформування.

Практичне значення – результати дослідження будуть використані при вирощуванні молодняка песців у приватних господарствах.

МАТЕРІАЛИ І МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕНЬ

Для виконання поставленої мети в 2011 році було проведено науково-господарський дослід у приватному господарстві смт. В. Березовиця Тернопільського району. Дослід був проведений на 16 головах молодняка песця, розділених за принципом аналогів (стать, вік, порода, жива маса, походження) на дві групи (контрольна – самців і дослідна – самки) по 8 голови в кожній. Дослід був проведений за розробленою нами схемою (табл.1.). Дослід тривав 150 днів (з 23. 07 – по 20. 12. 2011 р.)

В ході досліджень вивчались:

облік заданих кормів шляхом контрольного зважування їх 2 рази в місяць;

- поживність кормів за довідковими даними;
- інтенсивність росту звірів шляхом щомісячного зважування тварин вранці до годівлі;
- морфометричні показники внутрішніх органів, лінійні і об'ємні проміри,
- індекси шляхом зважування, замірів і розрахунків;
- якісні показники хутра шляхом вимірювання довжини структур хутра під мікроскопом і обрахунків;
- окремі біохімічні показники внутрішніх органів молодняка песця та вміст важких металів в печінці піддослідного молодняка за загальноприйнятими методиками;
- забій песців за загальноприйнятими методиками і вивчення зовнішніх якостей.

Таблиця 1.

Схема – науково виробничого дослідю

Група	Голів (n)	Стать	Вік постановки, міс	Умови дослідження	
				живлення	утримання
Контрольна (К)	8	Самці	2	Основний раціон (ОР); % за ОЕ: тваринні - 62 рослинні- 38	Клітково-шедове
Дослідна (Д)	8	Самки	2	Основний раціон (ОР); % за ОЕ: тваринні - 62 рослинні -38	Клітково-шедове

РЕЗУЛЬТАТИ ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Приватна звіроферма розташована в смт. В. Березовиця Тернопільського району. На звірофермі розміщено 30 металевих кліток, 2 ряди шедів. Поголів'я песців нараховує 60 - дорослих голів, в тому числі самців – 10 і самок 50. На звірофермі є кормокухня. Щороку реалізується вироблених шкурок песця 50 шт. Річний чистий прибуток від реалізації шкурок песця складає 10 тис. грн.

Звірі утримувались в металевих клітках, розміром 60x80 см, які розміщені під загальним шедом. Висота кліток 50 см, діаметр однієї клітини сітки - 10x15 мм. Клітки обладнані годівницею та металевими перегородками для парування. Звіроферма обнесена огорожею і обсаджена деревами [1, 2, 3].

Живлення песців відбувалося за відповідними нормами, два рази за добу (зранку і ввечері). Суміші готувалися на кормокухні і задавалися вручну у вигляді сумішей у годівниці. Проводилось регулярне напування песців.

Тваринні і рослинні корми займали до суми обмінної енергії відповідно 62% і 38%. Від загальної обмінної енергії раціону перетравний протеїн займав - 35,3%; перетравний жир - 36,5, а вуглеводи - 28,2%, що відповідає фізіологічним нормам живлення хутрових звірів. В цілому кожен песець за добу споживав 540 г кормів, в тому числі 210 г тваринних кормів, серед яких найбільшу питому вагу займали обрізи м'яса (40,5 за енергією) та яловичий жир (21% за енергією). Серед рослинних кормів, які становили 330 г загальної маси, найбільшу частку займала дерть ячмінна (79,54% за енергією).

Щодо загальної структури середньодобового раціону молодняка, то найбільшу питому вагу від загальної обмінної енергії раціону займали серед тваринних кормів обрізи м'яса (25,13%) і яловичий жир (13,07%), а серед рослинних - дерть ячмінна (30,16%) [4, 5].

На початку досліджу жива маса у тварин обох груп в середньому була однакова. За результатами дослідження встановлено, що інтенсивність росту молодняка песця різних статей неоднакова. Середньодобові прирости в групі К становили 18,33 г, а в групі Д - 12,60 г. Різниця між дослідною та контрольною групами в середньодобових приростах становила 5,73 г. Отже, середньодобові прирости самок, порівняно з самцями були нижчі на 31,3% ($P < 0,01$), що свідчить про вірогідно нижчу інтенсивність їх росту, на однаковому фоні живлення.

Як показав аналіз морфометрії внутрішніх органів молодняка песців, маса серця самок порівняно з самцями нижча на 19,5% ($P < 0,001$), а маса легень і нирок у молодняка групи Д менша, ніж у контрольній відповідно на 19,2% ($P < 0,001$) і 14,2% ($P < 0,05$), тобто маса внутрішніх органів самок вірогідно нижча від самців (табл. 2, рис. 1).

Таблиця 2.

Маса внутрішніх органів молодняка песців, $M \pm m$, $n=4$ (8 міс.), г

Орган	Група			
	К	Д	% до К	$P(>>)$
Серце (cor)	26,74 ± 0,61	21,5 ± 0,26	80,5(-19,5)	<0,001
Легені (pulmones)	24,0 ± 0,61	19,4 ± 0,35	80,8(-19,2)	<0,001
Нирки (renes)	25,4 ± 0,63	21,8 ± 1,15	85,8(-14,2)	<0,05

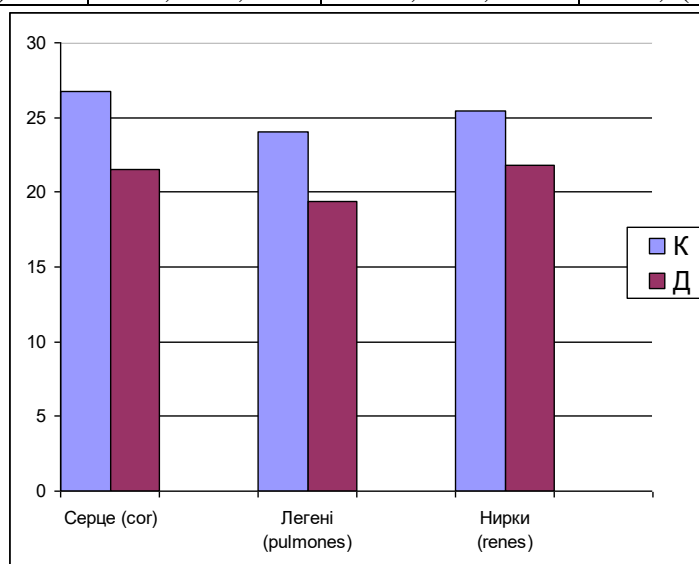

Рис. 1. Маса внутрішніх органів, г

Індекси органів у дослідних песців суттєво не відрізнялись за виключенням індексу серця, який був менший у самок на 16,7% ($P > 0,05$).

Наукові дослідження проводились по вивченню особливостей біології формування продуктивних якостей песця на приватній звірофермі смт. В.Березовиця Тернопільського району Тернопільської області.

Експериментально встановлено морфометричні параметри якості хутра при однотипному живленні звірів свідчать, що довжина ості на загривку, огузку, боці і животі у самок менша, ніж у самців відповідно на 3,4%; 2,1%; 4,5% ($P > 0,05$) і 6,0% ($P > 0,05$), а довжина пуху менша у самок відповідно на 3,7%; 4,5%; 4,3%; і 7,3% ($P > 0,05$).

Відмічено, що маса «сирих» шкур у самок песця менша відносно самця на 6,0 % , а довжина, ширина і загальна площа «сирих» шкур менші відповідно на 8,6 % ($P < 0,05$), 8,8 % ($P < 0,01$) і 16,7 % ($P < 0,001$).

Отже, самки за всіма параметрами уступали самцям.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Антонов Б. И. Лабораторные исследования в ветеринарии. Бактериальные инфекции. Справочник. / Б. И. Антонов - М., «Агропромиздат». - 1986. - 351 с.
2. Афанасьев В. А. Клеточное пушное звероводство / В. А. Афанасьев, Д. Н. Перельдик. – М., Колос, 1996. – 399 с.

3. Бабенко Г. О. Визначення мікроелементів і металоферментів у клінічних лабораторіях. / Г. О. Бабенко. - К., Здоров'я. - 1968. - 138 с.
4. Берестов В. А. Биохимия и морфология крови пушных зверей. / В. А. Берестов. - Петрозаводск. - Карелия. - 1971. - 290 с.
5. Овсянников А. И. Основы опытного дела в животноводстве. / А. И. Овсянников. - М., Колос. - 1976. - 302 с.

Клим А.

Науковий керівник – проф. Кваша В.І.

ФОРМУВАННЯ ПРОДУКТИВНИХ ЯКОСТЕЙ МОЛОДНЯКА КУРЕЙ РІЗНИХ ПОРІД В УМОВАХ ПРИВАТНОГО ГОСПОДАРСТВА БОРЩІВСЬКОГО РАЙОНУ ТЕРНОПІЛЬЩИНИ

Актуальність роботи. Вивчення порівняльної характеристики, морфометричних, фізіологічних параметрів організму домашніх курей різних порід є актуальним.

Мета дослідження. Вивчити морфо-фізіологічну і продуктивну відмінність у домашніх курей різних порід.

Завдання: Для виконання мети поставлені наступні завдання:

- охарактеризувати абіотичні параметри регіону;
- вивчити особливості живлення курчат різних порід;
- дослідити морфометрію тіла;
- проаналізувати морфо біохімічні показники крові;
- вивчити яйценосність і якість яєць курей різних порід.

Новизна роботи. Уперше в умовах приватного господарства Борщівського району вивчено морфо-фізіологічні та продуктивні якості домашніх курей різних порід (генотипів).

Матеріал і методи досліджень

Вивчали наступні показники:

- поживність кормів - за довідковим матеріалом;
- раціон - за нормами живлення;
- маса яєць - шляхом зважування;
- маса при вилупленні і вихід молодняка - шляхом зважування;
- динаміка росту птиці - шляхом щоденного зважування птиці до годівлі;
- яйценосність - шляхом щоденного обліку яєць по кожній голові і за місяць;
- хімічний склад курячих яєць визначили за загальноприйнятими методиками (ветбаклабораторія);
- основні проміри: довжина тіла – Lt, довжина крила – Lk, довжина цівки – Lc, довжина дзьоба – Ldz;
- якість яєць - за загальноприйнятими методиками; хімічний склад крові - за загальноприйнятими методиками.

Результати досліджень оброблені статистично [5].

Схема науково-господарського дослідження подана у таблиці 1.

Таблиця 1.

Схема науково-господарського дослідження

Група	Голів	Стать	Вік, постанови, міс.	Умови досліджень	
				годівля	утримання
Руді місцеві (К)	6	Самки	1,5	ОР, % за енергопоживністю (ОЕ, МДж): зелені корми - 2,10; соковиті - 14,80; зернові - 82,50; дріжджі - 0,60	вигульне
Білі місцеві (Д)	6	Самки	1,5	ОР, % за енергопоживністю (ОЕ, МДж): зелені корми - 2,10; соковиті - 14,80; зернові - 82,50; дріжджі - 0,60	вигульне